HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS **LAUSUNTO**

6.3.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Viite: Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö HE 190/2017 vp

Yleistä

Helsingin käräjäoikeus kannattaa summaaristen asioiden keskittämistä, sähköisen asioinnin lisäämistä sekä tiedoksiantotoiminnan kehittämistä hallituksen esityksen mukaisesti jäljempänä mainituin tarkennuksin.

Ehdotetuista säännöksistä

Sähköinen asiointi; oikeudenkäymiskaaren 5 luku 3a §

Käräjäoikeus pitää ehdotettua sähköisen asioinnin lisäämiseen tarkoitettua säännöstä perusteltuna ja kannatettavana. Käräjäoikeus on jo aikaisemman työryhmän mietinnöstä lausuessaan pitänyt tärkeänä ottaa samassa yhteydessä käyttöön myös etukäteismaksujärjestelmä. Valitettavasti sellaista ei esitykseen sisälly, sen ohjausvaikutus olisi todennäköisesti merkittävä. Pääsääntöön on tehty ehdotetun lainkohdan 2 momentissa poikkeuksia, jotka johtunevat nykyisen tietojärjestelmäyhteyden ja asiointiliittymän teknisistä rajoituksista.

Ehdotetun lainkohdan velvoite lisää oletettavasti aluksi sekä kantajien että käräjäoikeuden työtä, kuten perusteluissa on todettu. Käräjäoikeuksien yhteistyö ja tiedottaminen ovat tärkeässä asemassa, jotta vältetään sähköisen asioinnin velvoitteen kiertäminen.

Summaaristen asioiden keskittäminen; oikeudenkäymiskaari 10 luku 17a §

Helsingin käräjäoikeus kannattaa ehdotettua sääntelyä nykymuodossaan. Käräjäoikeus on aikaisemmin, asiaa valmistelleen työryhmän ehdotuksesta lausuessaan, pitänyt tarkoituksenmukaisena, että summaarisia asioita käsiteltäisiin kaikissa verkostouudistuksen mukaisissa Helsingin hovioikeuspiirin käräjäoikeuksissa. Asian valmistelun eräässä vaiheessa oikeusministerin linjaus oli keskittämässä kaikki hovioikeuspiirin summaariset asiat perustettavaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen. Hovioikeuspiirin laamannit ovat oikeusministerille osoittamassaan esityksessä pitäneet toivottavana, että summaarisia asioita käsiteltäisiin vähintään kahdessa hovioikeuspiirin käräjäoikeudessa. Ehdotettu sääntely mahdollistaa tämän vähimmäisvaatimuksen. Helsingin käräjäoikeus voi jatkossakin hyödyntää omaa summaaristen asioiden käsittelyyn erikoistunutta yksikköään, eivätkä toimivaltaa koskevat ongelmat kohtaisi Helsingin käräjäoikeutta. Helsingin hovioikeuspiirin

käräjäoikeuksissa käsiteltiin aikaisemmin (vuoden 2014 lukujen perusteella) yli 30% maan kaikista summaarisista asioista.

Toimivallan säilyminen; oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 20 §:n 2 momentti

Keskittämistä ja tuomiopiiriä koskevan esityksen valossa toimivallan säilymistä koskevat ongelmat eivät koskisi Helsingin käräjäoikeutta. Ehdotettu säännös on kuitenkin kannatettava ja vastaa aikaisemman työryhmän mietinnöstä annettua lausuntopalautetta. Vaatimus molempien asianosaisten nimenomaisesta suostumuksesta käsittelyn jatkamiseen summaarisessa asiassa toimivaltaisessa tuomioistuimessa poistanee ne vaarat, joihin käräjäoikeus on aikaisemmassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota ilman oikeudellista apua toimivien asianosaisten suhteen.

Tiedoksianto; oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 § ja 3b §

Käräjäoikeus kannattaa ehdotettuja säännöksiä.

Puhelintiedoksiantojen käyttöalan laajentaminen kaikkiin summaarisiin asioihin, kuten häätöihin, on sinänsä kannatettavaa. Puhelintiedoksianto on toiminut Helsingin käräjäoikeudessa tähän mennessä erittäin hyvin. Käräjäoikeudessa on toiminut erityinen summaarisiin tiedoksiantoihin keskittynyt haastemiesryhmä. Tiedoksiantotilanne on tosin viime aikoina jossain määrin huonontunut sen johdosta, että vastaajien toimivia puhelinnumeroita on vähenevässä määrin ilmoitettu haastehakemuksissa eikä niitä saada numerotiedustelusta. Merkittävä osa asiakkaiden puhelinnumeroista on lisäksi vaihtuvia, rekisteröimättömiä pre paid-liittymiä.

Oletettavaa on, että juuri häätöasioissa sekä usean velkomushaasteen tiedoksiantoa odottavat asiakkaat pyrkivät välttämään käräjäoikeuden yhteydenottoja. Sähköisestä tiedoksiannosta esityksen yleisperusteluissa on selostettu sekä aikaisemman selvityksen mukaista kansalaisen asiointitiliä että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia ja sen säätelemää Väestörekisterikeskuksen ylläpitämää viestinvälityspalvelua. Molemmat järjestelmät edellyttävät jonkinasteista suostumusta sähköiseen tiedoksiantomenettelyyn. Tämä on omiaan vähentämään sähköisen tiedoksiannon käyttömahdollisuuksia.

Lopuksi

Summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittäminen ja asioiden sähköinen vireillepano sekä käsitteleminen käräjäoikeuksissa edellyttää käytettävissä olevia ja toimivia ICT-järjestelmiä, jotta käsittelyn tehostaminen ja kaavaillut säästöt olisivat mahdollisia. Ehdotus seuraa tässä suhteessa käräjäoikeusverkoston uudistushankkeen aikataulua. Valitettavasti oikeushallinnon sähköiseen työskentelyyn tähtäävä aineistopankkihanke (AIPA) on toteutumassa huomattavasti myöhemmin.

Lausunnon on laatinut osaston johtaja, käräjätuomari Matti Palojärvi